

Įvairūs gyventojų judėjimai, besiremiami sutelktiniu būdu finansuotais tyrimais, gali atlikti kur kas svarbesnį vaidmenį miesto plano kūrimo procese. Tokiu būdu jie galėtų kur kas labiau pagrįstai kritikuoti vyriausybės kuriamus planus ir pasiūlyti gerai suplanuotas alternatyvas. Antverpeno gyventojų judėjimo veiksmai prieš planuojamą miesto aplinkkelį parodė, kad gyventojai gali stipriai pakeisti vyriausybės sukurtus projektus.

Problemos aprašymas

Naujo tipo judumo planavimas remiasi bendru daugelio suinteresuotų šalių kūrybiniu procesu. Norėdami būti lygiaverčiais šio proceso partneriais, tai yra, norėdami geriau suprasti planavimo dokumentus, įvairius miesto administracijos ir konsultacinių kompanijų atliktus tyrimus ir pateikti priimtinus alternatyvius pasiūlymus, gyventojų judėjimai pirmiausiai turi išplėsti savo turimą patirtį.

Kaip tai veikia?

Merriam Webster žodyne sutelktinis finansavimas (angl. crowdfunding) apibrėžiamas kaip tokia finansavimo praktika, kurios metu, pavyzdžiui, prie naujo verslo kūrimo, finansiškai prisida

da daugybė privačių asmenų (dažniausiai interneto pagalba). Šis lėšų pritraukimo būdas yra gana inovatyvus, nes yra siejamas su socialine žiniasklaida, kurios pagalba tikimasi įtraukti kuo platesnę visuomenės dalį. Sutelktinis finansavimas remiasi vadyboje žinomu sutelktinių išteklių panaudojimo (angl. crowdsourcing) principu. Kadangi žmonių, kurie pritaria tam tikro produkto sukūrimui, yra prašoma paaukoti nedidelę pinigų sumą, šiuo principu galima pritraukti labai didelę žmonių grupę. Todėl sutelktinis finansavimas yra itin puikus būdas, kuriuo galima atkreipti žmonių dėmesį į tam tikrą produktą ir į jį kuriančią kompaniją.

Miesto judumo srityje, sutelktinis finansavimas leidžia išvystyti naujus judumo būdus ir gyventojams pristatyti alternatyvius planus bei projektus. Be to, tokiu būdu pritraukus papildomą finansavimą, taip pat galima šias alternatyvas sustiprinti.

Tiesioginiai naudos gavėjai

Sutelktinių išteklių panaudojimas remiasi idėja, jog vartotojams nusprendus, kad tam tikras produktas yra vertas dėmesio, jie taip pat gali nuspręsti kaip šis vis dar kuriamas produktas

imagem. 1: Painel de avaliação da segunda chamada de crowdfunding em Antuérpia - apresentando resultados após três semanas no site do movimento de cidadãos "ringland". Fonte: ringlang.be (2018)

turi atrodyti. Nuo šios įsivaizduojamos produkto „vertės“ lygio taip pat priklauso sutelktinio finansavimo sėkmė. Taigi, be finansinių lėšų pritraukimo, sėkminga gyventojų judėjimo sutelktinio finansavimo kampanija taip pat gali atskleisti kokiems projektams ar priemonėms gyventojai labiausiai pritaria. Tokiu būdu sustiprinama gyventojų ir jų judėjimų įtaka bendram miesto planavimo procesui. Galų gale, taip pat gali būti sustiprinama planavimo proceso kokybė, nes pagerėja ir pagilėja supratimas apie įvairių judumo sprendimų galią, o šios įžvalgos turėtų padėti visiems planavimo procese dalyvaujantiems partneriams.

Patikimumas, bendras kūrimo procesas

Jei didelė gyventojų grupė parodo savo pritarimą tyrimui prie jo prisidėdami finansiškai, netgi jei tai yra nedidelės pinigų sumos, projektą inicijuojančių gyventojų judėjimų patikimumas išauga. Tyrimų rezultatai pagerina judėjimų žinių bazę, todėl jie gali būti lygiaverčiais partneriais bendruose kūrybiniuose seminaruose ir susitiki-

muose su politikais ir miesto administracijos atstovais bei lengviau diskutuoti dėl galimų miesto plėtros projektų ir jų alternatyvų. Tokiu būdu pagerėja planavimo proceso kokybė, nes diskusijos su įvairiais partneriais būna geriau pagrįstos naudinga informacija, o ne tik nuomonėmis ir neigiamais nusistatymais.

Teisinis pagrindas

Teisinis sutelktinio finansavimo reguliavimas skiriasi kiekvienoje valstybėje. Galima išskirti keletą, teisiškai skirtingų, sutelktinio finansavimo būdų:

- Tokios interneto platformos, kuriose visuomenė gali viešai paaukoti projektui ar kompanijai (organizacijai)
- Tokios interneto platformos, kuriose žmonės perveda tam tikrą pinigų sumą už kokią nors materialią dovaną (produktą ar darbo kopiją, verslo dovaną ir panašiai), kurios vertė dažniausiai yra mažesnė nei aukojama pinigų suma.

2 Pav. Gyventojų judėjimo pasiūlytas alternatyvus Antverpeno aplinkkelio planas, kurio galimybių studija atlikta sutelktinio finansavimo pagalba. Planas įtrauktas į vyriausybės ir miesto planavimo procesą. Šaltinis: ringlang.be (2016)

- Tokios interneto platformos, kuriose visuomenė gali investuoti (paskolindami pinigus arba prisidėdami prie įmonės kapitalo) į tam tikrą kompaniją ir tikisi sulaukti galimo pelno.

Šioje inovacijos apžvalgoje aptariami pirmoji, ir teisiškai mažiausiai reguliuojama, sutelktinio finansavimo forma.

Pasiūlymai miesto politikai

Sutelktinį finansavimą gyventojų judėjimai gali panaudoti tuomet, kai valdžios bandymas tradiciškai valdyti projektų įgyvendinimo procesą, ypač kai sprendžiama problema yra itin sudėtinga, yra nesėkmingas. Jei gyventojų judėjimai, vadovaudamiesi informacija pagrįstais argumentais, užima stipresnes pozicijas diskusijose, miestai gali ieškoti galimų sprendimų ir dirbti kartu su šiais judėjimais, o ne tiesiog su jais konfliktuoti.

Kai kur miestai pilnai remia sutelktinio finansavimo platformas. Pavyzdžiui, Gento miestas turi savo sutelktinio finansavimo platformą, kurioje savo gyventojams ir suinteresuotoms šalims pasižada ir įsipareigoja, jog miestas bus kuriamas ir plečiamas kartu su visais. Per šią platformą atrenkamos projektų idėjos, skelbiami kvietimai jas paremti ir kartais netgi finansuoti kartu su miestu.

Tuo tarpu, Antverpene sutelktinio finansavimo programą gyventojų judėjimai pradėjo nepriklausomai nuo miesto.

Gera ir bloga praktika

Antverpeno atveju, „Ringland“ gyventojų judėjimas pasipriešino vyriausybės numatytam miesto aplinkkelio projektui ir pradėjo kurti alternatyvų jo planą. Pritarimas šiam alternatyviam planui buvo pasiektas nuolatiniiais gyventojų judėjimų dažniausiai naudojamais veiksmais, tokiais kaip pristatymai, laiškai, spaudos konferencijos, gatvės protestai, nemokami muzikos festivaliai, legali opozicija ir panašiai. Sekančiu žingsniu, gyventojų judėjimas nutarė pradėti sutelktinio finansavimo programą, kuria buvo siekiama atlikti keturis alternatyvų projektą sustiprinančius ir pagilinančius tyrimus. Galutinis šios programos tikslas – įtikinti vyriausybę įgyvendinti tokį

projektą, kuris būtų kiek įmanoma panašesnis į gyventojų judėjimo pasiūlytą planą. Sutelktinio finansavimo šaukimas buvo paskelbtas socialinėje žiniasklaidoje (Twitter ir Facebook), tiesioginiais kvietimais paštu ir gyventojų judėjimo organizuotomis vyriausybės projektą kritikujančiomis ir alternatyvų pasiūlymą reklamuojančiomis veiklomis.

Siekiami 100 tūkstančių eurų suma buvo surinkta per trumpą šešių savaičių laikotarpį, kuri buvo panaudota keturioms specialių tyrimų institutų ir konsultacinių kompanijų studijoms:

- Transporto inžinerijos tyrimas, kuriuo, remiantis nauja judumo samprata, buvo siekiama išnagrinėti aplinkkelio uždengimo ir sumažinimo galimybes. Tai yra, įvertintos kelio padalinimo į kelias paralelines miesto ir pravažiuojančio transporto eismo linijas, tarptautinio šiaurinio miesto aplinkkelio statybos ir siekio iki 2030 metų 20% sumažinti automobilių eismą galimybes.
- Poveikio sveikatai tyrimas, kuriuo simuliacijų pagalba buvo įvertintos vyriausybės siūlomo ir alternatyvaus projekto tikėtinos NOx emisijų ir triukšmo lygio ribos
- Gyventojų judėjimo siūlomo alternatyvaus projekto finansinių galimybių studija, įskaitant galimybę uždengti visą aplink miestą einantį aplinkkelį. Taip pat įvertinti alternatyvūs finansavimo būdai, pavyzdžiui, žemės vertės nustatymas, kelio apmokestinimas ir rinkliavų sistemos.
- Kraštovaizdžio ir miesto projektavimo tyrimas, kuriuo įvertintas uždengto kelio pritaikymas parkų sistemai ir miesto plėtrai, įskaitant gyvenamųjų rajonų, apgyvendinančių daugiau nei 25 tūkstančių gyventojų, statybą.

2018 metais buvo paskelbtas naujas sutelktinio finansavimo šaukimas, kuriuo siekiama atlikti dar du tyrimus:

- Alternatyvaus ir kompaktiškesnio kai kurių miesto jungčių dizaino studija
-
-

- Tunelio galimybių studija, įvertinanti tunelio saugumą, o taip pat ir galimybę pilnai uždengti ilgas kelio atkarpas.

Taigi, abu antrojo etapo tyrimai yra orientuoti į dizainą. Pirmuoju tyrimu jau buvo pasiekta, kad viena iš vyriausybės plane numatytų jungčių būtų naujai suprojektuota ir sumažinta. Tokiu būdu buvo išsaugotos parko ir industrinio paveldo teritorijos, kurias prieš tai buvo numatyta sunaikinti.

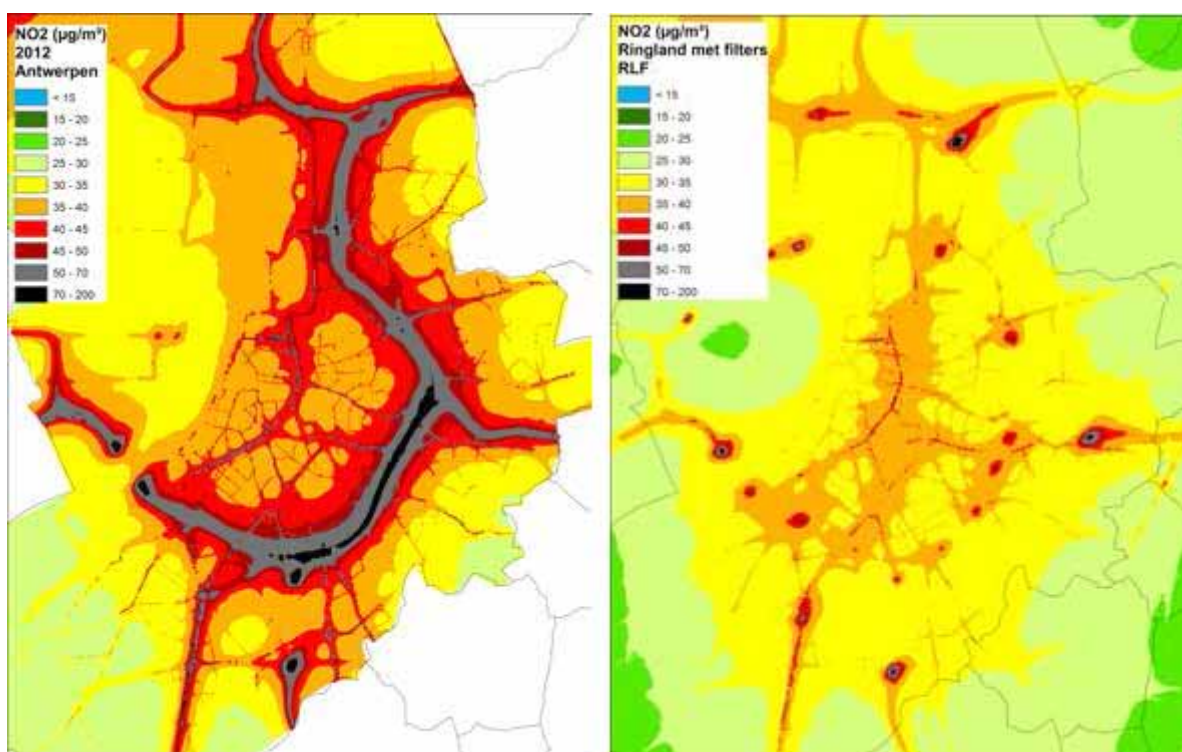
Įgyvendinimo laikotarpis

Dažniausiai lėšos yra renkamos kelis mėnesius. Ši lėšų rinkimo kampanija turi būti reguliariai reklamuojama. Paramos prašymą taip pat galima pakartoti kelis kartus (pavyzdžiui, Antverpene kampanija buvo pakartota po dviejų metų). Ty-

rimų rezultatai gali būti panaudojami įvairiuose planavimo etapuose, pavyzdžiui, poveikio aplinkai analizei, galimybių studijai, išankstiniam plano projektui ir panašiai.

Projekto kaina

Sutelktinio finansavimo tikslas – surinkti reikiamas lėšas. Antverpeno atveju, pirmu šaukimu buvo surinkta 100 tūkstančių eurų, kurie buvo panaudoti keturiems tyrimams, o antruoju šaukimu buvo surinkta dar 60 tūkstančių eurų dviem papildomiems tyrimams. Žmonių buvo prašoma aukoti nedideles sumas, pavyzdžiui, 20 eurų. Žinoma, buvo galima prisidėti ir didesnėmis sumomis. Tyrimų kainos gali būti mažesnės, jei juos atlieka tyrimų institutai ar universitetai, ypač jei jie atlieka tyrimus panaudodami savo lėšas.

3 Pav. Sutelktinio finansavimo būdu įvykdytas tyrimas Antverpene, kurio rezultatai parodo eismo ir infrastruktūros sąlygų sukeltą NO₂ išmetamų teršalų lygį (kairėje) ir planuojamą lygį, įgyvendinus gyventojų judėjimo pasiūlytus kelių ir eismo pokyčius mieste. Šaltinis: ringlang.be ir VITO (2016)

Neatsakyti klausimai

Galima diskutuoti, kiek DJMP ir panašių projektų temas analizuojančių tyrimų turi atlikti vietos valdžia, kad ji nepalikėtų neapžvelgtų judumo sričių. Tokiu būdu, gyventojams, kurie jau ir taip moka mokesčius iš kurių turėtų būti finansuojamas judumo infrastruktūros planavimas ir pritaikymas konkrečiam miestui, nereikėtų papildomai rinkti lėšų atskiram šių temų nagrinėjimui.

Pasiūlymai ateičiai

Planavimo procesui nuolatos tobulėjant ir daugelyje miestų kryptant dalyvaujamojo kūrybinio proceso link, nebegalima išvengti skirtingas ambicijas ir interesus turinčių suinteresuotų šalių įtraukimo. Todėl gyventojų judėjimai, planavimo procesuose norėdami dalyvauti lygiaverčių partnerių teisėmis, turės nuolatos gerinti turimų žinių bazę.

Kaip tai dera su DJMP?

Sutelktiniu būdu finansuojami tyrimai gali būti itin naudingi DJMP procese, jei esamos diskusijos kelia daug ginčų ar nesutarimų tarp gyventojų judėjimų ir tradiciniam planavimo procesui vadovaujančių miesto atstovų ar kitų judumo specialistų (pavyzdžiui, už pagrindinių kelių tiesimą atsakingos ministerijos pareigūnų). Kadangi gyventojų judėjimai dažniausiai domisi dideliais smarkiai miesto gyvenimą ir aplinką įtakančiais infrastruktūros projektais, sutelktiniu būdu finansuojami tyrimai, greičiausiai, taip pat bus naudojami šių projektų poveikio ar galimybių įvertinimui ir alternatyvių idėjų sukūrimui.

Autorius

Prof. Dirk Lauwers

Afdeling Mobiliteit en Ruimtelijke Planning
Judumo ir erdvinio planavimo centras
Sint-Pietersnieuwstraat 41 b2

900 Gentas Belgija

Telefonas: 0032 475 6565 20

e-mail: dirk.lauwers@ugent.be

www.sump-network.eu

AUTORINĖS TEISĖS: Autoriai yra tiesiogiai atsakingi už visą šiame leidinyje pateiktą informaciją. Leidinys nebūtinai atitinka Europos Sąjungos institucijų nuomonę. Europos Komisija neatsako už čia pateiktos informacijos panaudojimą. Grafinė medžiaga buvo pateikta projekto partnerių (nebent yra nurodyta kitaip) ir yra gautas leidimas ją spausdinti šiame leidinyje.

CIVITAS PROSPERITY yra finansuojama iš Europos Sąjungos mokslinių tyrimų ir inovacijų programos „Horizontas 2020“ pagal dotacijos susitarimą Nr. 690636.